*לא תחוף לא בנתר ולא *בחול בנתר משום דמקטף ובחול משום דמסריך ואמר אמימר משמיה דרבא *אשה לא תחוף אלא בחמין (א) אבל לא בצונן ואפילו בחמי חמה צונן מאי טעמא לא משום דקרירי (ב) ומשרו מזייא ואמר רבא לעולם ילמד אדם בתוך ביתו שתהא אשה מדיחה בית קמטיה במים מיתיבי בית הקמטים ובית הסתרים אינן צריכין לביאת מים נהי דביאת מים לא בעינן מקום הראוי לביאת מים בעינן כדר' זירא *דא"ר זירא כל הראוי לבילה אין בילה מעכבת בו ושאין ראוי לבילה בילה מעכבת בו *אמר רבין בר רב אדא אמר רבי יצחק מעשה בשפחתו של רבי שטבלה ועלתה ונמצא לה עצם חוצץ בין שיניה והצריכה רבי טבילה אחרת ואמר רבא טבלה ועלתה ונמצא עליה דבר חוצץ אם סמוך לחפיפה טבלה אינה צריכה לחוף ולטבול ואם לאו צריכה לחוף ולטבול איכא דאמרי אם באותו יום שחפפה טבלה אינה צריכה לחוף ולטבול ואם לאו צריכה לחוף ולטבול מאי בינייהו איכא בינייהו למסמך לחפיפה טבילה למיחף ביממא ולמטבל בליליא אמר רבא אשה לא תעמוד על גבי כלי חרס והטבול סבר רב כהנא למימר טעמא מאי משום גזירת מרחצאות הא על גבי סילתא שפיר דמי א"ל רב חנן מנהרדעא התם טעמא מאי משום דבעית סילתא נמי בעיתא אמר רב שמואל בר רב יצחק אשה לא תטבול

בגמל

לא תחוף. שערה: מקטף. נתק שער ומתגלגל ומולך: סריך. מדביק השער ומולך: ואפילו בחמי חמה. די לה בחמין שהוחמו בשמש: (ג)דמשרו מזיא. מקשין את השערות ואין לכלוכן עובר: קמטיה. בית השחי ובית הסתרים שלה: כל הראוי לבילה. במסכת מנחות (קג:) ששים עשרונים הבאים בכלי אחד ראוין לבלול ואין בילה מעכבת בו שאם לא בלל כשר ושאין ראוי לבילה כגון ששים ואחד עשרונים בכלי אחד בילה מעכבת בו ופסולה הואיל ולאו בני בלול לא מלי למבלל: אינה צריכה לחוף ולטבול. דודאי לאחר שטבלה בא עליה: איכא בינייהו כו'. ללישנא קמא בעינן סמוך לחפיפה טבילה: גזירת מרחצאות. שדרך מרחצאות ליסד ע"ג אצטבאות של אדמה דדמי לכלי חרס ואתי למימר טבילה עולה. כהן: סילתא. נקעת ענף כמו נסכרתה ולא בסילתא (ד)*[ביבמות (דף סג:)]: דבעיתא. שלא תפול ולא טבלה שפיר:

בגמל

כל הראוי לבילה אין בילה מעכבת בו. וא"ת הא בכמה מקומות כתיב בלולה וגימא שנה עליו הכתוב לעכב וי"ל דלא צריכי לגופייהו וקשה דגימא מדתנא בהו קרא בפרשת נשיאים תריסר זימני בלולה בשמן למעכבא והכי אמרינן בהקומץ רבה (מנחות יט:) דפריך לשמואל גבי מנחה דלא יליף דורות משעה דכתיב וימלא כפו ממנה נומר דשנה עליו הכתוב לעכב על מלא קומצו ופריך והא אמר שמואל מורקות מקדשים את היבש דכתיב שניהם מלאים סולת ומשני שאני התם דתנא בהו קרא תריסר זימני לעכב ויש לומר דשאני יש שום דרשא בשום מקום דבילה לא מעכבא וא"ת כיון דלא מעכבא היכא דאין ראוי לבילה נמי ליתכשר ויש לומר דסברא הוא דכיון דקפיד קרא לכתחלה לעשות המצוה בענין שיהא ראוי לכך אע"פ שאינו מעכב דאם לא כן נתבטלה המצוה לגמרי שלא היה יכול לעשותה וכן בכמה מקומות כגון ביאת מים דכתיב כל בשרו וממעטים בית הסתרים ומ"מ בעינן ראוי לביאת מים בכל בשרה וכן בכמה דוכתי וגבי ערל וטמא דמשלחין קרבנן אף על פי שאינן ראויים לסמיכה *ולא מעכבין דהא רבינהו קרא דמוזבו ולא מנחתו וקרא בבהמה קרבן מיירי ואמאי הא לא מלי סמיך ובפרק כל *פסולי המוקדשין (זבחים לג.) דתכף לסמיכה שחיטה דאורייתא ואע"ג דלא עכב מנחתו מתלא קרבן זיכה וא"ת אמאי לא בעינן ביאת מים לכתחלה בבית הסתרים כמו בילה וקריאה בחליצה ובביכורים וי"ל דאין סברא גבי טבילה שלא הקפידה תורה אלא שיטהר האדם ואין לומר לכתחילה לבעי דכיון דבדיעבד טהור לכתחלה נמי לא בעי ומעלה נו טבילה אבל בילה ומקרא בכורים וחליצה מצות ניתנו הלכך לכתחלה ליעבד וא"ת כיון דלכתחלה בעי' בילה במנחות (ל' יח:) גבי עיקר מילתיה דרבי זירא דקאמר מתנדב אדם מנחה של ס' עשרון ומביאה בכלי אחד מנחה של ס"א מביא ס' בכלי אחד ואחד בכלי אחד דקים לגו דס' נבללין וס"א אין נבללין ופריך וכי אין נבללין מאי הוי והא תנן אם לא בלל כשר ומשני א"ר זירא כל הראוי וכו' ומאי פירכא כיון דלכתחילה מצוה לבלול משום הכי מצוה להביא בב' כלים לקיים בה מצות בלילה ואומר ר"י כיון שנדר מנחה של ס"א אינו יוצא ידי נדרו אם לא יביא מנחה גדולה הלכך כיון דדיעבד כשר בלא בילה יש לו להביא בכלי אחד לקיים נדרו ואע"ג דגבי ב' עשרונים קאמר אם רוצה מביא בב' כלים מ"מ גבי ס"א מוכח מילתא דנתכוין לקרבן גדול אי נמי מתנדב אדם מנחה קאי למנחה אחת דאמרינן התם לעיל ומשום הכי לא בעי לפלוגינהו בשני כלים משום בילה כיון דאינה מעכבת מיהו קשה דהך סוגיא דהתם לר"ש דאית ליה דס"א אינן נבללים ור"ש פליג אדרבנן דקאמרי הרי עלי מנחה להביא בכלי אחד והביא בב' כלים דאף ידי נדרו יצא וכיון דבדיעבד יצא בשני כלים שפיר אית ליה לפלוגינהו כדי לקיים מצות בלילה והכי קשה מאי פירכא וי"ל דמנחה של ס"א משמע יותר מנחה אחת ממנחה קטנה שהם אע"ג דפריס בהדיא בכלי אחד אי נמי הך פירכא דוכי אין נבללין מאי הוי לרבנן פריך ונאמר דאית ליה להאי תנא טעמא דר"ש דס"א אין נבללים יפה: **אם** סמוך לחפיפה טבלה אינה צריכה לחוף ולטבול. והא דאמר בפ"ק דחולין (דף י.) טבל ועלה ונמצא עליו דבר חוצץ אפילו נתעסק באותו המין כל היום כולו לא עלתה לו טבילה עד שיאמר ברי לי שלא היה עלי קודם לכן התם בשלא טבל סמוך לחפיפה אע"ג דהתם לא מפליג ועוד אומר ר"ת דההיא דחולין לטהרות ומחמרינן טפי דאפילו טבל סמוך לחפיפה לא מועלת לו טבילה והכא איירי לבעלה והא דאמרינן בסוף שמעתין ולית הילכתא ככל הני שמעתתא כי איתמר הני לטהרות לא קאי אהך מימרא אלא קאי אכולהו מימרות דמכלי חרס ואילך ועוד אומר ר"י דאי הך דחולין מיירי לטהרות איכא לאוקמיה בשלא חפפה כלל כדאיתא בירושלמי דמסכת פסחים סוף פרק כל שעה נדה חופפת וסורקת נדה כהנת אינה חופפת וסורקת שלא תחלוק בין נדה לנדה וטעמא מפרש התם לפי שכהנת זהירה בטבילה לא החמירו עליה ובעיוני סגי לה ושוב פירש ר"ת דחפיפה לא שייכא אלא בראש והך דחולין איירי בשאר הגוף דליכא חפיפה וכן משמע לעיל דקאמר אשה לא תחוף אלא בחמין כו' וקאמר טעמא דמשרו מזיא ומדלא קאמר לא תחוף ראשה ש"מ דבכל"מ חפיפה שייך טעמא דמשרו מזיא דבמקום שער הוא ועוד מביא ר"י ראיה דאמרינן בפרק מרובה (ב"ק דף פב.) גבי עשר תקנות דעזרא שתהא אשה חופפת וטובלת ופריך מדאורייתא הוא וכו' מאי כינהו סערות ומשני לעיוני מדאורייתא דילמא מיקטר ואתא איהו ותקן חפיפה ומדקאמר דילמא מיקטר שמע מינה דליכא חפיפה בראש ובכמה מקומות הוזכרה חפיפה אצל הראש אבל במחזור ה"ר שמריה מפרש בשם רש"י דבכל הגוף שייך חפיפה כדאמרינן בפ' כל כתבי (שבת דף קכ:) הרי שהיה שם כתוב על בשרו ה"ז לא יחוף ומיהו בכל הספרים ליכא אלא לא ירחץ ולא יסוך ועוד מייתי ראיה מדמייתי לקמן (דף סז:) להאיך דאשה חופפת בלילה וטובלת בלילה מטובלת דהוה כי ריש גלותא ואמר לה עבדי חסרת דודי חסרת שמשקי חסרת פי' עבדי חסרת להביא מים להם לרחוץ כל הגוף דאילו חפיפת הראש לא בעי טולי האי ומיהו לפירוש ר"ת אין ראיה שפירש עבדי חסרת להחם מים להטיל לתוך מי הטבילה הצוננין להחם ושמשקי הוא שמשקי דפיזא והוא כסא ליסב עליו בבית המרחץ ורבינו שמעיה פירש שמשקי מסרקות שיש לחוף הראש הילכך אין נט ראייה שילטרך חפיפה בגוף אלא לעיוני בעלמא כמו בראש מדאורייתא ואע"פ שאנו מדמין אין לעשות מעשה אלא לריך לחוף כל הגוף וכן מנהג כל הנשים לרחוץ כל הגוף מכסיו. [ועי' תוס' ב"ק פ"ב. ד"ה ושתהא]: **איכא** בינייהו סמוך לחפיפה טבילה. לא מיירי (ה) הכא מידי בהלכתא סמוך לחפיפה טבילה אלא לענין להטות אחר הטבילה אם נמצא עליה דבר חוצץ קאמר דפליגי אם לריך לענין זה סמוך לחפיפה טבילה: **על** גבי כלי חרס. נראה דשייך ביה גזירות מרחצאות שרגיל להיות ומצוי שם כלי חרס לצורך חמין: **אשה** לא תטבול בגמל. כתוב בספרים אע"ג דהשתא ליכא איסור ברדיוני נפל ופירש"י בגמל מפני שהספינות רגילות להיות שם כל שעה מלוי שם טיט ואע"ג דהשתא ליכא עליה טיט איסור ברדיוני בגלתה מן המים שבשכה רגליה במים ונפל ופי' נמי מפלי בזומי תשרי דבסמוך מתלגות התתיכן מפני הטיט ולרבינו תם נראה כפירוש ר"ח לא תטבול בגמל כי בני אדם מלויין שם ובעיתא וממהרת מפני שבושה מבני אדם המלויין שם והוי דומיא דסילתא דהוי טעמא משום דבעיתא ופירש מפלי מתלגות כמין גדר בנהר לגניעות שלא ירלוה עוברין ושבין ול"נ הכא אע"ג דהשתא ליכא כו' עד בסמוך גבי נתנה תבשיל לבנה וטבלה לא עלתה לה טבילה אע"ג דהשתא ליכא איסור ברדיוני נפל ומפרש ר"ח בשני דלאתי"ן לשון נדידה ור"ח פי' לשון האלקה ונפל בירידה ובערוך א) פירש מפלי משום לגיעות ור"ח פי' מקוולות בזומי ניסן משום דחיים לשאובין וכן פי' בערוך ותימה הוא מה שאיכה שייך וי"ל כי כמה ליטרות מושכין לתוך הנהרות שהם בכלים שחקקן ולכוף קנבן אבל פירש"י עיקר דטעפין כמקוה ואינם מטהרין אלא באשבורן ולא דרך זחילה ומשום מים חיים ליכא לפרושי כדפירש"י דהגיה בתוספתא ג) חומר בזב מבזבה שהזב טעון מים חיים [סי']:

נתנה

א) [ערך קף כ'] ג) [רפ"ג חגים ופ"ה מ"ה דמגילה]

מוסף רש"י

ראה להלן בדף סח א למטה

[צ"ל כאחל גי' הערוך [illegible]]

הגהות הב"ח

(א) גמ' לא תחוף אלא בחמין ואפילו בחמי חמה אבל לא בצונן כצ"ל: (ב) שם דקרירי ומשרו מזייא: (ג) רש"י ד"ה משרו מזייא: (ד) ד"ה סילתא וכו' ולא בסילתא [illegible] (ה) תוס' ד"ה איכא וכו' לא מיירי [illegible]

הגהות מהר"ב רנשבורג

א) גמ' מיתיבי בית הקמטים. כ"ב מקוואות פ"ח:

תוספי הרא"ש

אמרי' בירושלמי פ' כל שעה נדה חופפת וסורקת כהנת אינה חופפת וסורקת נדה כהנת חופפת וסורקת שלא תחלוק בין נדה לנדה [illegible]

תוספי הרא"ש

אשה לא תחוף אלא בחמין ואפי' בחמי חמה אבל לא בצונן [illegible]

ארפורין . ואע"ג דבהקומץ יליף דכלי מקדש אף מה שבתוכו מדכתיב שניהם מלאים סולת ואע"ג דלא שנה קרא לעכב . מ"מ מיסתבר דראוי לבילה בעינן דכיון דהצריך הכתוב בלילה הוא הקרבן ראוי למה שצוה הכתוב לעשות בו . וכן גבי קריאת חליצה אע"ג דלא מעכבא כן כדאמרינן אלם ואלמת פסולין לפי שאינן באומר ואמרה . וכן גבי קריאת בכורים בעינן [illegible] המוכר את הספינה. ותי' אמאי לא בעינן הבא (ראוי) ביאת מים לכתחלה בבית הסתרים . דלא הזכיר ביאת מים בבית הסתרים כמו שהזכיר קריאה בחליצה ובכורים דוחק את בשרו [illegible] ומי' ראוי לביאת מים בעינן כיון דלפעמים נכנס בו המים: אינה צריכה לחוף ולטבול. והא [illegible] אלין טבל ועלה ונמצא עליו דבר חוצץ לא עלתה לו טבילה עד שיאמר ברי לי שלא היה עלי [illegible] בשלא חפף סמוך לטבילה . או אע"ג התם לטהרות והכא לבעלה. ואע"ג דלקמן נר"ת ח"מ [illegible] לי חרס ואילך . אע"ג התם מיירי לטהרות ומשום דלא בעי חפיפה כלל והלכך צ"ל ברי לי והכי

אמר

קמטיה מכלל דלשאר הגוף לא בעי והדחה דאי קמטיה לרבותא קאמר ראע"ג שאין צריך הדחה וה"ה שאר הגוף . א"כ הו"ל למימר אפילו בית קמטיה . ורבינו שמעיה [illegible] דחפיפה הוא בכל הגוף כדאמרינן בפרק כל כתבי מי שהיה לו שם כתוב על בשרו [illegible] ליתא התם אלא [לא] ירחוץ ולא יסוך . ועוד הביא ראיה מההוא דפ"ב דכתובות [illegible] מי . ואינה ראיה דמיירי בשמן שסכין לאדם שיש לו חטטין בראשו . ועוד הביא מדאמרינן [illegible] חסרת משמשי חסרת דודי חסרת. ואי לחפיפת הראש נרידא מה צריך כולי האי [illegible] דמספרים דודי להחם חמין ולהפליג בהם הטבילה אם יראה בה הצינה . ומשמשי. פי' רב סעדיה [illegible] ושוחו בערוך פי' הולא יש לך עבדים הרבה . ויוחות להחם חמין בלילה ולרחוץ וכן נהגו [illegible] כשר הוא : איכא בינייהו סמוך לחפיפה טבילה. פי' הימא דלא חפפה סמוך לטבילה אבל [illegible] סמוך לטבילה לכתחלה: סבר רב הונא למימר משום גזירת מרחצאות. דלמא אתי [illegible]

כמרחצאות